

NACIONALINĖ SVEIKATOS TARYBA

NACIONALINĖS SVEIKATOS TARYBOS IŠVAŽIUOJAMOJO POSĖDŽIO DĖL ALKOHOLIO, TABAKO, NARKOTINIŲ IR PSICHTROPINIŲ MEDŽIAGŲ PREVENCIJOS IR KONTROLĖS

NUTARIMAS

2013 m. vasario 19 d. Nr. N-1
Vilnius

Nacionalinė sveikatos taryba (toliau – Taryba) nuolat analizuodama sveikatos politikos formavimo raidą ir, vertindama gyventojų sveikatingumo priežastis bei kryptis, ne kartą išreiškė savo požiūrį į alkoholio, tabako, narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrolės politiką. Taryba, išvažiuojamojo posėdžio, vykusio Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamente (toliau – Departamentas) 2013 m. vasario 19 d metu, dalyvaujant Tarybos nariams, Sveikatos apsaugos viceministrui E. Mačiūnui, Departamento vadovybei ir atsakingiems darbuotojams, išklausiusi pranešimus apie naujus iššūkius alkoholio, tabako, narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrolės srityje, Departamento veiklą alkoholio, tabako, narkotinių ir psichotropinių medžiagų prevencijos ir kontrolės srityse, pasisakymus ir diskusijas, atkreipia dėmesį ir **p a ž y m i**, kad:

- Taryba jau ne kartą svarstė alkoholio, tabako, narkotinių ir psichotropinių medžiagų prevencijos ir kontrolės klausimus ir yra pateikusi daug siūlymų šiais klausimais, tačiau tik į nedaugelį pasiūlymų yra atsižvelgta,
- būtina maksimaliai sutelkti organizacinius, žmogiškuosius ir kitus resursus siekiant Lietuvos pirmininkavimo Europos Sąjungai metu maksimaliai prisidėti prie naujosios ES tabako produktų direktyvos priėmimo, išsaugant visas direktyvoje numatytas tabako kontrolės priemones,
- būtina ES tabako produktų direktyvos svarstymo, šalies pozicijos rengimo ir derinimo metu maksimaliai pasitelkti šalies mokslinį, visuomenės sveikatos bei visuomeninio sektoriaus potencialą,
- PSO parengtas Europos alkoholio vartojimo mažinimo veiksmų planas 2012 – 2020 metams bei planuojamos naujos tabako kontrolės priemonės ES Tabako produktų

direktyvoje sudaro prielaidas peržiūrėti ir papildyti Alkoholio ir tabako kontrolės 2012 – 2014 metų programą (tarpinstitucinį veiklos planą),

- narkotikų kontrolės srityje Lietuvoje veikia prekursorių kontrolės sistema, ankstyvo informavimo sistema, tačiau reali narkotinių medžiagų vartojimo situacija nėra žinoma, nevykdoma sisteminga pirminė prevencija,
- iki šiol nesukurtas fondas į kurį psichoaktyvių medžiagų prevencijai būtų pervedama fiksuota dalis iš tabako ir alkoholio surenkamų akcizų,
- išlieka pagalbos priklausomiems asmenims organizavimo problemos, nevykdomas ankstyvas probleminių vartotojų identifikavimas ir minimali intervencija, prasta teikiamų paslaugų kokybė, išlieka savavališki ir mokslu nepagrįsti priklausomybių gydymo metodai, pagalbą teikianti tarpdisciplininė komanda neturi reikiamų įrankių teikti kokybišką pagalbą, prasta priklausomybės ligų centrų materialinė – finansinė būklė,
- tobulintina įstatyminė bazė pagalbos priklausomiems asmenims teikimo srityje, nes šiuo metu pirmenybė teikiama žmogaus pasirinkimo laisvei, o neginamas visuomenės saugumo interesas,
- nepakankamas pagalbos priklausomiems asmenims sistemos viešinimas, išlieka pagalbos teikimo stigmatizacija visuomenėje, nėra vieningos, sukoordinuotos telefoninės psichologinės pagalbos teikimo sistemos, per mažas šių tarnybų žinomumas.

Siekdama efektyvesnio darbo alkoholio, tabako, narkotinių ir psichotropinių medžiagų prevencijos ir kontrolės srityse ir gindama visuomenės sveikatos interesą, Taryba **siūlo**:

LR Seimui, Vyriausybei:

- imtis iniciatyvos, kad būtų parengti reikalingi teisės aktų projektai ir būtų pasirašytas bei ratifikuotas PSO Tabako kontrolės pagrindų konvencijos Nelegalios prekybos tabako gaminiais kontrolės protokolas;
- įteisinti įstatymuose draudimą nepilnamečiams laikyti ir vartoti tabako gaminius, įvesti vaizdinį tabako gaminių žymėjimą įspėjamaisiais paveikslais bei uždrausti tabako gaminių prekybą tiesiogiai prieinamu būdu;
- mažinti alkoholio ir tabako prieinamumą, pirmiausia ribojant gyventojų finansines galimybes įsigyti šių produktų ir svarstant galimybę taip keisti silpnųjų alkoholinių gėrimų apmokestinimą, kad stipresni, spirituoti gėrimai taptų brangesniais ir tuo pat metu mažiau prieinamais vartotojams;

- koreguoti Alkoholio ir tabako kontrolės 2012 – 2014 metų programą (tarpinstitucinį veiklos planą), atsižvelgiant į PSO Europos alkoholio vartojimo mažinimo veiksmų planą 2012 – 2020 metams, o taip pat tris efektyviausias alkoholio kontrolės priemones: kainos didinimą, reklamos draudimą, prieinamumo mažinimą. Suformuluoti užduotis kiekvienam sektoriui;
- tobulinti įstatyminę bazę pagalbos priklausomiems asmenims teikimo srityje.

Valstybinei sveikatos reikalų komisijai:

- siekti, kad kiekvienos institucijos strateginiuose veiklos planuose atskira dalis būtų skirta sveikatinimo veiklai.

Sveikatos apsaugos ministerijai:

- pritarti naujai ES tabako produktų direktyvai ir visoms šiuo metu direktyvoje numatytoms tabako kontrolės priemonėms;
- išanalizuoti koks telefoninės psichologinės pagalbos teikimo modelis, įtraukiant ir pagalbą priklausomiems asmenims, būtų optimaliausias ir ieškoti kooperuotų finansavimo šaltinių kartu su Socialinės apsaugos ir darbo, Švietimo ir mokslo ministerijomis ir Lietuvos telefoninių psichologinės pagalbos tarnybų asociacija. Skatinti glaudesnę pagalbos tarnybų bendradarbiavimą ir veiklos koordinavimą, savanorišką veiklą;
- ieškoti galimybių, bendradarbiaujant su universitetais, plėsti kokybinius tyrimus priklausomybių vartojimo vertinimo srityje;
- skatinti, kad pirminėje sveikatos priežiūros grandyje aktyviai būtų taikomos ankstyvos psichoaktyvių medžiagų vartojimo vertinimo metodikos bei minimali intervencija.

Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentui:

- skirti ypatingą dėmesį ne tik kontrolei, bet ir sistemingoms psichoaktyvių medžiagų vartojimo prevencijos priemonėms.